

ANY VI. NÚM. 11 MARÇ 2008

QC

3€

QUADERNS DE CAPAFONTS

REVISTA DE RECERCA I DIVULGACIÓ

NÚMERO EXTRAORDINARI
FOTOS ANTIGUES

ÍNDEX

Presentació 3

Fotos 4-35

*Panoràmica - Carrer medieval -
Una altra perspectiva del carrer de les Fonts -
Carrer Major - La font. Una feina diària
i un element històric - L'aigua arriba a les cases -
Els primers equipaments -
El Perxo i la plaça Vella - Gent gran -
Les modes canvien - A cavall - Dia de festa -
Batuda - La barretina musca -
La plaça Vella - Un matrimoni d'abans -
La matança del porc - Una millora al poble -
Oficis tradicionals - Camió de la postguerra -
L'equip de futbol - Costa amunt - Ballets -
Sardanes a la plaça - Trofeu -
Presumint de vehicles - El cafè -
Mitjans de locomoció - Dinar al mas de la Mistera -
Festa a l'ermita - Neguit cultural - Arqueologia*

Neix el Fòrum de la Sostenibilitat 36

Foto de la coberta

Campanes

La campana mitjana, que reposa sota la petita, es va quedar molts anys en aquesta estranya posició, des del dia que la gent del poble, cap allà al 1963, revoltada, va impedir que se l'emportessin. Ara és a la Casa de la Vila, esperant la restauració.

Foto de la contracoberta

Processó

Festa major de l'any 1962. Imatge de la processó al carrer Nou. És la primera foto en color que hem trobat de la festa major i, mirant-la, es fa evident la poca gent que hi havia aquells anys al poble: el corrent migratori es trobava en el punt culminant des de feia uns anys.

Foto de la quarta pàgina de la coberta

Present i futur

Aquesta foto relativament recent, de l'any 2000, l'hem posada com a contrapunt a les imatges del poble corresponents als anys 50-60 del segle passat, que són els de la fugida de la gent cap a les ciutats. Aquí veiem com les noves generacions -pares joves amb els seus fills- omplen les escales de l'església, i donem fe que encara no hi són tots.

QUADERNS DE CAPAFONTS REVISTA DE RECERCA I DIVULGACIÓ

Director: Amadeu Mateu i Ferrer
Disseny i maquetació: Enric Fort Ferrer
Assessorament lingüístic: Joan Prats Sobreper
Edita: Associació Cultural Picorandan
C. Calvari, 6 - 43364 Capafonts
Redacció: C. Calvari, 6 - 43364 Capafonts
Tel: 977 86 80 08 E-mail: picorandan@tinet.org

Impressió: DAY-PRINT Gràfiques
Polígon Ind. "Nirsa" (Crta. Constantí, km 3,5)
C. de la Grassa, 13 - 43206 Reus
Dipòsit legal: B-44.636-2003
ISSN: 1885-7329

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita de l'editor.

La revista *Quaderns de Capafonts* no es fa responsable de les opinions que contenen els articles publicats.

Hi col·laboren:

ajuntament de
TARRAGONA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

PRESENTACIÓ

Ara fa un any publicàrem el primer número extraordinari dels *Quaderns de Capafonts*, dedicat a donar a llum algunes de les fotos antigues que ens havien fet arribar la gent del poble. Davant l'interès que demostraren molts dels qui reberen la publicació, i atès que el fons fotogràfic que encetàrem l'any passat, i del qual fèiem referència al número esmentat, va augmentant amb material que ens proporcionen nombroses persones, hem decidit treure al carrer un altre número amb la mateixa temàtica.

La procedència de les fotos és la mateixa: han sortit dels àlbums familiars, que han estat convenientment copiats i retornats. Algunes tenen una altra procedència: són d'arxius fotogràfics que es troben en diferents institucions, per exemple la Biblioteca de Catalunya, el Centre de Lectura o el Centre de la Imatge Mas Iglésies, de Reus. A tothom, el nostre agraïment per les facilitats donades per consultar i disposar d'aquest material.

Es tracta, com dèiem ara fa un any, de publicar imatges que tenen una certa antiguitat, i de treure'n conclusions respecte a qüestions històriques, de costums, evolució del poble...

Tal com vàrem fer constar aleshores, tot i ser important, la identificació dels personatges que apareixen a les fotos no és l'únic element interessant: també interessa allò que els envolta, els carrers i les cases del poble, els camps, els camins, etc. I els fets en si, els actes que quedaren reflectits per sempre a les fotografies que féu algú, i que immortalitzà el moment.

Esperem que aquest número desperti el mateix interès que l'anterior. I novament, animem a tothom a deixar-nos copiar fotos familiars, de cara a incrementar el fons fotogràfic del poble.

Panoràmica

La colla que es troba damunt la roca del Picorandan ens permet deduir la data de la foto, que deu ser d'aproximadament fa mig segle. És interessant veure com les cases del poble eren totes antigues, la terra estava conreada i els boscos ocupaven superfícies bastant més reduïdes que les d'avui.

Carrer medieval

El carrer de les Fonts, davant de ca l'Enric i de cal Pastes. La importància d'aquesta foto recau en el fet que hi podem veure, perfectament, l'empedrat del carrer, empedrat que hem de suposar medieval, ja que era el camí de la font vella. Les pedres, arrodonides pel pas d'animals i persones, en són la prova.

Una altra perspectiva del carrer de les Fonts

El racó del final del carrer de les Fonts mostra, amb poques diferències, les dues darreres cases d'aquella part. Devia ser un carrer molt freqüentat per tothom que anava a la Font Vella. Com la majoria dels altres carrers de Capafonts, era lloc de pas pels ramats -com el que es veu a la foto- que anaven o venien del Ribet. La foto és dels anys cinquanta.

Carrer Major

Cal Balanyà, tal com era abans de fer-hi cap reforma. El carrer Major, empedrat, i la dona que va a la font amb les aïnes, ajuden a confegir una imatge que evoca temps llunyans.

La font. Una feina diària i un element històric

Aquesta magnífica foto de la font, feta cap al 1943, ens permet veure el pedrís i la font, tal com eren des que s'havien inaugurat l'any 1918. Les cànteres que porten les noies van totes amb els taps de càntir -brots de galzeran-, imprescindibles per a protegir l'aigua de qualsevol aïna de broc gran. Al pedrís de cal Pere Ros, hi podem veure més aïnes esperant el tomb de poble.

L'aigua arriba a les cases

No tenim altra imatge de les obres de la instal·lació de l'aigua i del clavegueram al poble, que aquesta foto de l'era del Rector, amb la rasa oberta, a punt per a colgar els tubs dels clavegueram. Ara és molt normal tenir aigua a casa, però ens podem imaginar l'avenç extraordinari que representà aleshores, poder disposar d'aigua només amb el gest d'obrir l'aixeta. S'acabà un costum i una obligació ancestral, la d'anar a la font, i ja no es pogué fer una imatge com la de la foto anterior.

Els primers equipaments

Les noves escoles, el pati -on avui tenim la sala municipal- i les parades de davall de la plaça, plenes d'ametllers. Poc després d'aquesta foto, es va fer, primer, la pista de la festa major; més tard, les últimes escoles i, finalment, la sala municipal.

El Perxo i la plaça Vella

El viacrucis de divendres sant, desfilant pel Perxo. Hem escollit aquesta imatge perquè, tant la gent com el lloc, ens porten a temps llunyans, antics, per bé que la imatge correspon als voltants del 1960. Aquesta tradició es conserva a Capafonts, i cada any, en aquest dia, la processó recorre els carrers del poble, com ho feia en temps passats.

Gent gran

La Cisca de ca l'Enric, la Josepa de cal Fortet, la Isabel Rogeta i la Margarida de cal Ponos eren, quan es va fer la foto, les quatre persones de més edat del poble. Sumaven uns 350 anys.

Les modes canvien

Les germanes Cisca Cerdana i Maria Fornera encara portaven el mocador, la manteleta i la faldilla típiques de la vestimenta de començament del segle XX.

Dia de festa

Aquestes sis nenes, vestides de diumenge, ens porten una imatge de la postguerra. La foto es devia fer cap al 1943.

A cavall

L'animal, amb la sàrria i el pagès cavalcant, davant de cal Pere Tomàs, on ara hi ha el garatge del Gravat. Aquesta imatge, de l'any 1934, s'hauria pogut fer, igual o molt semblant, uns quants segles enrera.

Batuda

El Joaquim de ca la Marcel.lina, la Cisca i l'Enric a l'era del Vilalta, en plena batuda, mentre el matxo arrossega el trill. Eren els tres veïns de l'era.

La barretina musca

Quatre imatges d'homes amb barretina musca. Dalt, a l'esquerra, l'alcalde Joaquimet; a la dreta, el vell de cal Jesús i el pare del Pep Canya; a baix, a l'esquerra, el vell de cal Ros; i, a la dreta, el Pep de cal Dinerat. La barretina musca i les espadenyes de vetes van formar part de la vestimenta dels homes, d'una manera general, fins a l'arribada del segle XX; els últims que les van portar moriren a principis dels anys cinquanta.

La Plaça Vella

L'Anita de ca l'Ermitanet, la Teresa de cal Vellanes i la Dolors i l'Isidre de cal Pocurull, al Perxo. La imatge, a més dels que hi surten, també té l'interès de veure ca l'Ermitanet sense l'ampliació actual i el corral del Batistó abans d'ensulsiar-se. Devia ser l'any 1941/42.

Un matrimoni d'abans

Eren els començaments dels anys trenta quan es va fer la imatge d'aquest matrimoni: la Dominica de cal Xep i el Pep de cal Blaió.

La matança del porc

Els quatre homes estan netejant-lo amb aigua calenta i pedra tosca, al mig de la plaça, després d'haver-li rostit el pèl amb les flames d'argelagues enceses. El ritual complet serà objecte d'un article en un proper número de la revista QC.

Una millora al poble

Les dones feren servir intensament els rentadors, just acabats d'estrenar, perquè abandonaren el riu i les basses. Molt aviat, van arribar les màquines de rentar i els rentadors també quedaren oblidats.

Oficis tradicionals

Aquests dos homes, amb la destal a la mà, són a l'ermita quadrejjant troncs de pi per fer cabirons. Aquest art de treballar la fusta ha desaparegut del tot, com molts altres oficis que perduraren durant segles...

Camió de la postguerra

El camió de cal Gravat davant el seu garatge, 1941/1942. El va fer el Salvador Gravat, amb les peces de diferents vehicles que van poder recuperar després de la guerra. La base era el camió que, el 1936, els va requisar el comitè revolucionari, i que van trobar a Barcelona l'any 1940 en un magatzem ple de ferralla de guerra. Els encarregats d'aquell magatzem els permeteren agafar les peces que faltaven al seu camió, i fou llavors quan, una vegada tot traslladat a Capafonts, la perícia i les manetes del Salvador van reconstruir aquesta andròmina que funcionava amb el gasogen que llueix al costat de la porta.

L'equip de futbol

Després de la guerra, cap al 1946 o el 1947, el jovent de Capafonts va formar un equip de futbol, que va estar en actiu uns trenta anys. D'abans del 1962 tenim poques fotos. Aquesta, feta a la Granadella, molt probablement el 1952, l'hem escollida perquè hi ha l'equip més emblemàtic i els jugadors que van jugar més partits. D'esquerra a dreta i de dalt a baix, tenim: el Joan Llarg, que jugava de mig; el Pere Ermitanet, d'interior dret; el Salomó, de defensa; el Pep Fortet, de defensa; el Joaquim de la Trinitat, de defensa; el Miquel, de porter; el Daniel, d'interior esquerre; el Fonso, de mig; l'Isidre, de davanter centre; el Marcel·lí, d'extrem dret, i el Joan del Cisco Quico, d'extrem esquerre.

Costa amunt

Encara que la imatge no és gaire bona, la portem aquí perquè recull la corrua de gent que omplia el Ribatell, un cop acabats els partits de futbol. De ben segur que tothom pensava en el ball de festa major que començaria tot seguit.

Sardanes a la plaça

Devia ser l'any 1954, aproximadament, quan es va fer aquesta imatge a la sortida de missa de festa major. El costum perdura, encara que ara es fa un aplec específic, també a la plaça de l'Església, o el dia de la festa a l'ermita.

Ballets

En el primer número extraordinari dels *Quaderns* -el número VIII-, hi vam posar una imatge dels ballets. Posteriorment, hem trobat aquestes dues fotos que són més interessants. A la de dalt, hi podem identificar, de dalt a baix i d'esquerra a dreta, tots els components de l'esbart: Pere Oficial, Joaquim de la Trinitat, Joan i Salomó de cal Llarg, Pep de la Serafina, Joan de la Feliciania, Daniel de cal Ros, Pep de cal Joan Blaió, Isidre Oficial, Marcel·lí de cal Ros, Teresa de cal Joan Blaió, Dominga, Núria de ca l'Agneta, Isabel de cal Miquelet, Clementina de cal Tomàs Pocurull, Teresa de cal Ferrer, Teresa del Cisco Llarg, Angelina de cal Ros, Maria Barberana i Carme Carbonera.

A la de baix, es pot veure una actuació sota l'arbre de la plaça, segurament del dia de la festa major.

Trofeu

Farà aviat quaranta anys que l'Isidre Pastisser i el Pep Miquelet van caçar aquesta àguila dalt del Pagès. Avui, els caçadors estan al corrent de les espècies que cal protegir, i una foto com aquesta ja no és possible.

Presumint de vehicles

Quatre bicicletes noves de trinca, l'equivalent a quatre motos d'alta cilindrada d'avui, són exhibides, amb molt d'orgull, pels seus propietaris. Devia ser l'any 1949, aproximadament. Encara que ens pugui semblar estrany, aquestes bicicletes eren un luxe només a l'abast d'uns quants.

El cafè

L'única imatge que hem trobat dels antics cafès de Capafonts, és aquesta, feta a ca la Remei, on un grup de joves fan xerinola. Algun dia caldrà escriure la història dels cafès de Capafonts.

Mitjans de locomoció

Cal Llarg va ser la primera casa de pagès del poble a tenir tractor. Abans en van tenir a cal Gravat, encara que ells no el dedicaren a les feines agrícoles. Aquí veiem el Joan camí de l'ermita, amb el remolc carregat d'àvies, mares i filles.

Dinar al mas de la Mistera

Acabada la guerra, les estreors de tota mena feien que els actes festius no sovintegessin gaire. Les primeres manifestacions d'una certa envergadura, al marge de les festes tradicionals, foren els dinars organitzats al mas de la Mistera, on el camió de cal Gravat portava la gent del poble. En aquest lloc, el dilluns de Pasqua hi menjaven la mona els qui no tenien prou ànims per a pujar fins a l'ermita de l'Abellera. Aquesta tradició va durar fins que es va restaurar l'ermita de Barrulles.

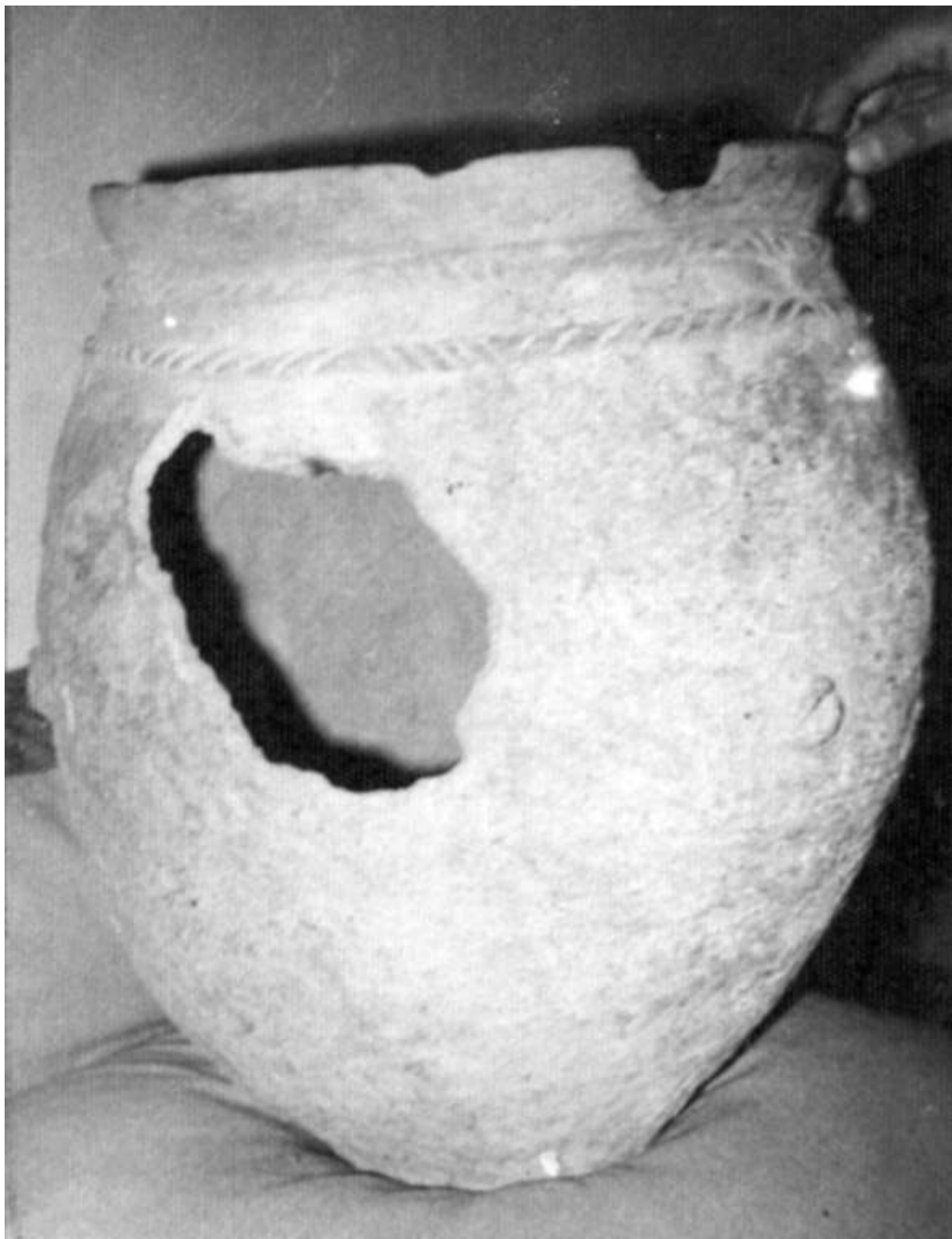
Festa a l'ermita

El dia de la festa de la Mare de Déu de Barrulles, amb motiu de la inauguració, després de ser restaurada, es va congrega a l'ermita una gran quantitat de gent. Les fotos donen testimoni d'aquella fita històrica per Capafonts.

Neguit cultural

El primer acte cultural d'un cert relleu celebrat a Capafonts va ser l'audició, amb cinta magnetofònica, del Pessebre de Pau Casals, amb l'assistència de l'autor de la lletra, Macià Alavedra, que surt a la foto junt amb l'alcalde, el Marcel·lí de cal Ros, i el senyor Josep Torres, llavors president de l'Orfeó Gracienc i organitzador de l'acte.

Arqueologia

La gerra que mossèn Novell i els joves del poble van treure de la cova del Daniel. És de ceràmica a mà, amb cordons i anses, i pertany a l'època final del Bronze, entre 1000 i 1100 abans de l'era cristiana. Ara es troba al museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca, de Reus. Té una importància històrica extraordinària. La imatge es va fer poc després de la troballa.

La Diputació de Tarragona posa en marxa una eina per treballar la responsabilitat social entre tots els agents implicats

Neix el Fòrum de la Sostenibilitat

El Fòrum de la Sostenibilitat és una nova eina de treball que lidera la Diputació per donar veu al territori del Camp de Tarragona i de Terres de l'Ebre i tractar els temes clau que l'afecten per avançar cap a la sostenibilitat, tot fent-ho des del territori i amb el territori, aollint-hi el món educatiu i universitari, les entitats locals, la societat civil, el món de la comunicació i els sectors econòmics compromesos amb la Responsabilitat Social Corporativa (RSC).

En els anys d'aquest tomb de mil·lenni, els canvis polítics, econòmics, socials, culturals i ambientals han creat problemes nous, que precisen respostes innovadores per part de les Administracions Públiques. La Diputació de Tarragona vol jugar un paper actiu des de la innovació, la participació i les tecnologies, en clau de cooperació i tenint en compte que el Desenvolupament Sostenible és objectiu bàsic de la Unió Europea. De fet, la Diputació, treballa per la sostenibilitat des de fa temps, mitjançant la trajectòria i l'acció desenvolupada en el si de la Unitat de Medi Ambient del Servei d'Assistència Municipal, amb la seva assistència tècnica i especialment amb el programa de suport per a l'elaboració de l'Agenda 21 per part dels municipis, el Consell per al desenvolupament Sostenible CODAT21. Aquests són els factors que constitueixen l'antecedent i precedent més immediat d'aquest Fòrum de la Sostenibilitat.

Participació i Estratègia Conjunta

Veient les necessitats i la realitat que ens envolta s'ha arribat a la conclusió que cal dissenyar una estratègia conjunta que permeti consolidar i potenciar la col·laboració entre les Administracions Locals (Diputació, Consells Comarcals i Ajuntaments), el món educatiu i universitari, la Societat Civil (cambres de comerç, sindicats, col·legis professionals, ONGs, etc.), el món de la comunicació i els sectors econòmics.

L'objectiu principal d'aquesta estratègia és aconseguir un major grau d'eficàcia en les accions i configurar un model de treball capaç de donar resposta a les demandes de la societat actual a partir de la construcció d'un futur sostenible per als ciutadans. El Fòrum és un òrgan dissenyat per la intervenció d'Agents Socials, Econòmics, Experts en la matèria, representants dels Ajuntaments i de la Diputació i els ciutadans en general.

El Fòrum donarà veu a temàtiques especialment rellevants a les comarques de Tarragona. Així, el tema de l'any acadèmic 2006-2007 serà l'aigua, conscients de la seva escassetat a les nostres comarques i de la font de vida que suposa. Per a l'any 2007-2008 es preveu el paisatge, un dels grans valors del territori del Camp de Tarragona i de Terres de l'Ebre.

EL FÒRUM DE LA SOSTENIBILITAT

La Diputació de Tarragona crea i lidera el Fòrum de la Sostenibilitat entent-lo...

- com un espai de trobada on els ciutadans, la universitat i el món educatiu, els sectors econòmics, el món de la comunicació, les entitats locals i totes aquelles entitats i col·lectius que formen la societat civil es trobin i obrin un debat i reflexió de les temàtiques més rellevants en matèria de territori i medi ambient d'aquestes comarques;

- i com un espai on es proposin, es coneguin i es donin a conèixer les millores i els processos de sostenibilitat que s'estan duent a terme en aquests municipis i comarques, tot potenciant les solucions i actituds socialment i ambientalment responsables.

Amb el Fòrum de Sostenibilitat, doncs, la Diputació de Tarragona vol donar veu al territori del Camp de Tarragona i de Terres de l'Ebre i tractar els temes clau que l'afecten per avançar cap al desenvolupament sostenible, tot fent-ho des del territori i amb els agents del territori, els quals no només hi viuen, sinó que també el senten, el coneixen, en viuen i el viuen.

Funcions i Objectius del Fòrum

En aquesta fase inicial, i per al primer any d'implantació, s'han definit com funcions del Fòrum que esdevingui un moviment per impulsar la sostenibilitat, la RSC i el coneixement entre la Diputació de Tarragona, la societat civil i les entitats locals. A més, el Fòrum vol afavorir el debat ciutadà en els aspectes rellevants del medi ambient i la Responsabilitat Social Corporativa (RSC), així com promoure la participació dels agents socioeconòmics i influir cap a unes actituds més responsables i sostenibles.

Entre els Objectius establerts en el plantejament del Fòrum, destaquen els següents: esdevenir la veu del territori de les comarques de Tarragona en matèria de sostenibilitat i medi ambient i contribuir, alhora, a la sensibilització; encarrilar els impulsos de canvi que s'estan produint entre els ciutadans; permetre el desplegament d'un feix de polítiques en l'escenari polític de les ciutats; afavorir la transformació de la consciència ciutadana i dels agents del territori pel que fa al medi ambient i afavorir que es generalitzi el reconeixement de la problemàtica ambiental, entre d'altres; tot comptant amb els agents del territori.

Caixa Tarragona

Fundació

D I P U T A C I Ó D E
T A R R A G O N A